

Les mentides d'una
gàbia de vidre

Jaume Salvà i Lara

“Els mitjans de comunicació de massa actuen com a sistema de transmissió de missatges i símbols per al ciutadà mitjà. La seva funció és la de divertir, entretenir i informar, a més d'inculcar als individus els valors, creences i codis de comportament que els faran integrar-se en les estructures institucionals de la societat”.

Noam Chomsky

La darrera pel·lícula d'Steven Spielberg, com tot film ianqui convenientment promocionat, ha fet que la crítica d'arreu del món li dedicàs un temps i un text més o manco llargs. Per aquí, com no, la cosa ha anat per l'estil. A més, les revistes del cor com “Fotogramas”, “Cinemanía”, etc. han il·lustrat el seu paper couché amb nombroses fotografies —les mateixes per a tothom, les oficials— dels protagonistes, els valents i obedients soldats de l'oncle Sam; fins i tot la “Dirigido” li ha dedicat una portada a la pel·lícula, que encapçala una crítica que no té res de crítica però sí fotos a tot color (està per descobrir quin és el criteri que segueix aquesta revista per decidir quins reportatges van en color i quins no). I pel que es refereix al contingut dels comentaris, crítiques, informacions tothom està d'acord: estam davant una obra mestra, original, novedosa, verídica... vaja, gairebé davant la mateixa Segona Guerra Mundial, i no davant un producte industrial.

Encara no he llegit res sobre la darrera d'Spielberg que pugui aplicar-se al que vas a veure si pagues l'entrada i t'asseus a la butaca: no és ni original, ni verídica, ni novedosa ni crec que sigui una obra mestra. M'estranya molt que el mateix comentari, amb les mateixes alabances i elogis, pugui ser signat per centenars de persones que no es coneixen i traduït a les diferents llengües, especialment quan, al meu parer, no existeix connexió entre les crítiques i l'objecte de la crítica.

Si no ens deixam enlluernar massa pels famosos vint minuts del desembarca-

Els guardians de la llibertat

ment podem veure que, quant a estructura, el film segueix l'esquema bàsic de tota pel·lícula hollywoodiana: un plantejament on es van presentant els personatges, una trama més o manco estirada i un final on els bons triomfen, encara que hagin de morir per dotar de sentit el seu paper. Repetesc: *Salvar al soldado Ryan* compleix mil·limètricament aquest esquema.

Quant al tractament del tema Spielberg no pot evitar caure en el tòpic: el desembarcament de Normandia, fet clau en la II Guerra Mundial, va ser realitzat per patriotes soldats ianquis amb l'únic objectiu d'alliberar Europa occidental del dimoni nazi. És una pel·lícula de bons i dolents —i això no té res d'original però és eternament comercial— on, totes les possibles injustícies o petites malifetes que puguin cometre els bons estan plenament justificades pel fet que van dirigides cap als dolents. En definitiva, els ianquis són persones humanes, amb sentiments, mentre que els soldats alemanys (que no volia dir necessàriament nazis) són simplement uniformes i cascs moguts per un esperit maligne.

Però la crítica ha procurat evitar el comentari d'aquests aspectes i s'ha entretingut molt en el que Spielberg i els seus volien promocionar: el verisme de les imatges, com si fos un documental i no una superproducció d'entreteniment. Per començar, el famós descoloriment dels fotogrames, perquè s'assemblassin als documentals de l'època, ha estat molt alabat com a novetat i contribució important al llenguatge cinematogràfic. Que cadascú pensi el que vulgui però si teniu ocasió tornau veure *El piano*, de Jane Champion i que, per cert, no ha hagut de menester tanta comèdia per convertir-se, ella mateixa, en una autèntica obra mestra; tornau-la mirar, dic, i veureu exacta-

ment el mateix tractament de les imatges, sense que aquest fet, idèntic, hagi estat mai raó per escriure una sola ratlla. I segur que n'hi ha d'haver moltes altres.

També s'ha dit molt que les escenes bèl·liques, especialment el desembarcament, són les més realistes que s'han projectat en pantalla cinematogràfica i, segurament deu ser verè però estic segur que cap dels espectadors als quals va destinat el producte té experiències que li permetin asse-

gurar-ho. Però, com tot, tothom ho dona per suposat i lloa Spielberg per la seva dosi de “reality show” a gran escala que, no ens enganem, té molt poc de verídica perquè és maliciosament parcial, no només amb el guió sinó amb les imatges: qui sofreixen els horrors de la guerra són els joves ianquis, no els altres aliats, ni tan sols els alemanys (uniforme, casc que li tapa el cap quadrat i metralladora) sinó els bons ciutadans del món, els eterns guardians de la llibertat. I Spielberg ens mostra tota casta de mutilacions i volades de cap del seu bàndol per fer veure als conformistes adolescents que ells sí que són valents i donen la vida per salvar els bons amics europeus. El bàndol contrari a penes té baixes visuals, per tant, dins l'inconscient de l'espectador només queda palesa la crueltat alemanya: observau quants d'impactes realitzen en pantalla les bales d'uns i dels altres i sabrem de què estam rallant.

“...el tractament visual i sonor d'aquest moment s'encarrega de gravar-ho a la ment del públic, que pega una revinglada de gust quan a la fi s'ha fet justícia”.

S'ha de dir, però, que la pel·lícula no és avorrida, al contrari. Els actors actuen correctament, els decorats són extraordinaris, etc.; fins i tot el guió fa que no siguin un suplici les més de tres hores del seu metratge, però allà on crec que mostra el llustre és en l'únic alemany que agafa personalitat, aquell que és agafat amb vida per l'equip de protagonistes, grotesc i desesperat, i que és deixat amb vida després d'una brega entre els ianquis deguda a la divergència d'opinions sobre el destí del subjecte. El deixen escapar perquè són d'una noblesa admirable i el soldat alemany és oblidat. No és fins a l'escena final que torna aparèixer; és l'únic soldat alemany de tota la pel·lícula —i l'acció passa en terra ocupada per alemanys— que no du casc (si en dugués ningú el relacionaria amb el soldat del principi) i verificam que és un ésser molt menyspreable i sàdic perquè assassina un dels ianquis que li havien perdonat

la vida clavant-li un ganivet de dimensions familiars en el cor molt a poc a poc, perquè els espectadors sofreixin amb el bon americà i els quedi gravat que l'enemic era en Banyeta Verda. Això sí, el mateix ianqui que convenç els altres de perdonar-li la vida és qui el mata (ara ja no es pot rallar d'assassinat) en un acte d'estricta i justa venjança, i el tractament visual i sonor d'aquest moment s'encarrega de gravar-ho a la ment del públic, que pega una revinglada de gust quan a la fi s'ha fet justícia. Aquest episodi hagués pogut ser suprimit de la còpia final sense que el missatge subliminal es veiés alterat i no s'hauria caigut en una demagògia tan evident i grollera que ella tota sola desmunta tot el treball de màrqueting que han assumit els mitjans de comunicació i les persones en general.

Etc. Podríem estendre'ns en moltes altres qüestions —tres hores del mateix

donen per molt— però segurament cauríem en una de les altres flaqueces de la pel·lícula: la redundància. Només un parell de pinzellades més: la pel·lícula comença i acaba amb el mateix pla, que aparentment no té relació directa amb els plans contigus: la bandera dels EUA, però no passa res (¿passaria res si una pel·lícula espanyola començàs i acabàs amb una bandera “rojigualda”? ¿o una alemanya amb la seva bandera?). Una altra: el soldat ianqui jueu s'esbrava mostrant amb menyspreu l'estrella de David que du penjada a dues fileres de presoners alemanys que caminen cap baix custodiats per altres ianquis. Això, una altra anècdota més, com totes les altres, no té res de nou perquè perpetua l'assimilació del nazisme amb els soldats alemanys, la qual cosa, des d'un punt de vista estrictament històric, és una aberració o, com a mínim, una mentida. Però aquest és un altre tema. □

Renault: Però, ¿per què dimonis va venir a Casablanca?

Rick: La meua salut. Vaig venir a Casablanca a prendre les aigües.

Renault: ¿Quines aigües? ¿Quines aigües? ¿Les del desert?

Rick: Bé, m'informaren malament.